

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

Gazetă ese de 2 ori: Joi și Dumineca, Foi'a, candu concedu ajutoriale. — Pretiul: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tiere este 12 fl. v. a. pe unu anu său $2\frac{1}{3}$ galbini mon. sunatoria.

Anul XXXVI.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 87.

Braslovă 27/15 Novembre

1873.

Telegramulu

"GAZETEI TRANSILVANIEI".

Alb'a-Iul'a 26/11 1873.

In 2 Decembre se implinescă 25 anni de candu Maiestatea Sa imperatului, regale, m. Prințele Franciscu Iosifu I gubernăza multe popoare, intre cari a numeratua odiniōra pre celu romanescu, pre care lu poftescu se vina la 30 Decembre la Alb'a-Iul'a pentru a deliberă si votă trimiterea unei adrese felicitatorie.

Axentiu Severu.

Braslovă 26 Noembre n. 1873.

Pentru condamn'a serbare a dilei iubilare la patrariu de seculu, diu'a de 2 Decembre a. c., diu'a suirei pre tronu a Mai. Sale imperatului si regelui apostolicu se facu si in Braslovă pregatiri; si corpul oficierescu alu garnisonei adauge la serbatore si arangiarea unui balu, pentru care invitările s'au si facutu. Romanii din tota tier'a voru serbă prin cultu divinu acēsta di si bene ar' fi se se tramita cu ocasiunea acēsta adrese de felicitari la tronul acela, pentru care s'au sacrificatu atatea vieti de omeni, atatea averi romane in restempii cei viforosi ai trecutului. —

Credemu, ca una deputatiune stralucita ar' fi la locul seu a asterné devotamentulu natiunei romane că atare, respicatu prin adresa innaintea trouului. Mai. Sa va primi felicitarile in Buda in 28 si 29 Noembre, ér' in 1 si 2 Dec. in Vien'a. —

Una asemenea deputatiune ar' puté duce si unu memorandu cuprinditoriu de sōrtea cea ignora si de respingerile natiunei romane din Ardeau din tota titienele drepturilor politice nationalis. a. —

Dilele cele triste de lipsa si de confusione nu voru a lua capetu; relatiunile politice nu mai suntu de suferit. Crisea financiară si perplesitatea celor dela potere cresce mereu. Punctele cele negre ale starii de facia, ce se afia descrise prin tota diurnalele, amenintia cu dile si mai grele, pentru ca darea nu incurge, ca poporulu e suptu pana la medua si anulu trecutu nu lea provediutu neci cu atate cereale, catu se aibe a trai si a-si continua economi'a. Acēsta eremida o cetim in tota diurnalele si corespondentiele descrisa cu colorile cele mai negre. — Ne supera multu si dirut'a stare a Ungariei, pentru ca, déca in anulu 1874 vomu avé unu deficitu de $43\frac{1}{4}$ milioane fl. v. a. si deficitul din 1873 va remané totu de $803\frac{1}{4}$ milioane, cumu se da cu socotela, atunci detori'a de 74 milioane va apesa că unu munte asupra avutilor si seracilor mai multu de catu ne potemu inchipui. Vomu vedé, cumu voru economisa statanii dilei, ca pana acumu au mersu cu pasi gigantici spre unu crachu alu statului. —

In senatulu imperialu din Vien'a se desbatu acum'a projectulu de adresa, priu care se respunde la cuventulu de tronu. La incepulum desbaterei generale a luat cuventulu polonulu Dunajevsky, care a declarat in numele compatriotilor sei, ca ei suntu gat'a a participa cu tota seriositatea la lucrările senatului mai cu séma la solutiunea cestiunei economice, dér' projectulu de adresa, alu caruiā autoru e Dr. Herbst, nu -lu potu

accepta de basa a discusiunei, fiinduca nu -lu afia corespondiatoriu cerintelor pacificarii interne. — Monitoriulu decembristilor simte mare bucuria asupr'a acestei declaratiuni polone, dicundu, ca prin ea -si au documentatu polonii fidelitatea catra constitutiunea decembrista, care déca este „adeverata ér' nu simulata“ va face posibila apropiarea nemtilor de poloni. — C'unu cuventu polonii au slabitu din resolutiunea cunoscuta a dietei galitiane, ceea ce resulta din insusi declaratiunea dep. Dunajevsky; ei adeca credu, ca prin aceea, ca voru lingușii nemtii mai multu, voru puté si castigá mai multu dela ei. Pana acumu amu avutu destule dovedi de tocmai contrariulu, se vedem in se deací inainte, déca vomu mai trai... Conte Hohenwart a declarat in numele partitei sale — asianumitei „Rechtspartei“, — ca acēsta va vota asupr'a projectului de adresa, inse, fiinduca in modulu, in care s'a adusu legile asupr'a alegerilor directe, nu poté vedé decatuo stirbare a drepturilor singuraticelor regate si tieri, nu va participa la desbaterea adresei, ca se nu aparea, ca ar' voi se recunoscă prin aceea basea de dreptu a legilor acelora. — Acēsta declaratiune ér' nu lea placutu nemtilor, fiinduca este de unu caracteru forte diferit de alu celor poloneze. Afara de acēsta au declarat slovenii, ca voru vota contra adresei.

Jubileul de 25 ani de regintia alu imperatului se va celebră in 2 Decembre n. alu anului acestui'a in tota Austria cu cea mai mare pompa. La acēsta festivitate voru participa tota natiunalitatatile. In Bohemia se facu si din partea natiunei cehé mari pregatiri pe tota locurile. In Vien'a 2 Decembre va fi o adeverata serbatore, scolile si pravaliile voru ramane inchise, s'eră se va iluminá capital'a intreaga. Considerabile sume s'au adunatu spre scopuri filantropice, cu scopu de a se imparti in diu'a aceea.

Program'a nationale a serbilor din Ungaria si Slavonia.

Acea programa nationale si politica s'a formatu in una conferintia tienuta la Panciova, si s'a comunicatu fruntasiloru natiunei serbesci sub dat'a din 19 Augustu 1873, fōra in se că se se fia vediutu publicata pana acumu in vre-unu diariu din Bud'a-Pestea. Numai in 18 Noemb. diariulungurescu „Reform“ o publică intreaga, tradusa, precum de sene se intielege. Unele puncte ale acelei programe ne suntu cunoscute din alte concluse ale serbilor, luate in anii din urma; credemu inse, ca este de interesulu fia-carui lectoriu, că se cunoscă mai de aprope tota punctele programei serbesci inca in essenti'a loru, si cu atatu mai virtosu, ca precum vomu vedea indata, serbii se ocupă si de romani cu mare interesu. Pre catu suntemu noi informati, serbii se tienu cu tota braciale de punctele programei loru. Au si ei omeni, carii intorcu glug'a si cojoculu totudeauna in parte din care bate ventulu, aceia inse suntu in minoritate. Program'a serbésca contine punctele acestea:

1. Incorporarea fostelor regimenter confinante la Ungaria desplace mai virtosu din causa, ca populatiunea respectiva nu a fostu intrebata nici decumu; dupace inse s'a facutu, serbii o adópta pentru sene, adeca pentru generatiunea de facia,

fōra că prin acēsta se voliesca a legă si obligă pe generatiunile viitōrie, pe urmasii acestei generatiuni. Asía serbii recunoscu territoriul respectivelor regimenter de parte intregitoria a Corōnei unguresci in sensulu programei nationale, care se stabilise mai de multu la Becicherecu.

2. Cestiunea nationale serbésca e sustinuta in sensulu concluselor nationali din a. 1861. Se cere congressu nou national, prin care natiunea se se pota cointielegs cu dieta Ungariei. Totuodata serbii voiescu a se pune in cointielegere cu romanii, cu slovacii, cu rutenii si germanii din Ungaria, pentru egalitatea nationale, in sensulu a celora propunerii, pe care le facusera deputati romani si serbi la dieta.

3. Serbii se obliga a conlucră in totu templu pentru autonomia Croatia si unitatea ei (cu Slavonia si cu Dalmatia).

4. Se mai obliga a sustiné pe romanii din Transilvania, in lupta loru pentru autonomia tieriei, pe baza egalitathei nationale, inse cu conditiune, că romanii transilvani inca se stea serbilor si croatilor in ajutoriu.

5. Se faca causa comună cu oppositiunea maghiara in contra dualismului, in sensu democraticu, cu scopu de a salvă autonomia municipale, si a scapa tiér'a de acēsta disordine mare in finanice.

6. Se conlucre si pentru drepturile nationalitatilor slave din Cislaitani'a, cumu si pentru emanciparea poporului christiane din Turcia.

Se constituí uno comitetu central in Panciova si mai multe comitete filiali in diverse tienuturi, in care locuesc serbi si romani.

Serbii suntu provocati din nou, că mai de aprope, cu ocasiunea alegerilor, se conlucre in solidaritate prefecta cu romanii.

Program'a se inchiaie cu unu appellu caldurosu catra toti filii natiunei, si e subscrisa de cinci barbati, din carii se vede ca ar' compusu comitetul central.

Acuma, dupace cunoscemu coprinsulu acestei programe, pe care sémena forte, ca autoritatile politice unguresci pusesera man'a mai de multu, se potu esplica si furile organelor officiose din Budapesta, Temisiór'a, Aradu si multe alte intemplari din cele două luni trecute, inca dōra si terrorismulu exercitatu asupra consiliului municipal din districtul Fagarasiului, in care, că si cumu ar' fi aruncat cineva cu bobii, se dede unu protestu atatu de bine venit.

Credemu, ca program'a cea nouă serbésca merita că se fia luata in cea mai de aprope consideratiune, appretiata si analisata cu tota seriositatea, si fōra picu de preocupatiune. Déra unde se se temple acēsta? Aici in Transilvania, sub pressiunea legei martiale, s'a' potea dōra numai sub una conditiune: déca cei carii s'ar' ocupă de asemenea programea, si anume de pp. 4, 5 si 6 ale acesteia, s'ar' si determiná că se se stramute cu locuintia in vreuo temnitia undeva. Se afia totusi unii, carii o ar' potea luá in discussiune fōra picu de temere, ca voru patí celu mai micu reu, ba inca cu sperantia, ca voru castigá mari laude, subventiuni, decoratiuni. Acestia suntu fusionisti, carii isi batu jocu, si-au batutu totudeauna jocu de autonomia Transilvaniei, catu pe facia, catu pe ascunsu; suntu gubernamentalii si argatii maioritatiei ungurene, carii se bucura de inalte protectiuni; in fine suntu

toti aceia, caroru le da man'a că se mărgă la cei ferecati in lantiuri, se' scuipe in facia, si se le dica bajocorindu': Voi lenesiloru, voi cei cadiuti in inertia, carii nu mai faceti nimicu, pentruce nu vesculati de aici, pentruce nu lucratii, spre a ve man-tui pe voi si pe noi? La sarcasmulu de natur'a a-cestuiā mai lipsește că se strige, că si cei carii pórta pumnariu: Crepa!

Serbii as' ep̄ta dela romani solidaritate, si pôte fi, ca cu totu dreptulu. Se insiela inse serbii. La romani nu pôte fi vorba de solidaritate, pre catu tempu se mai asta in fruntea loru atati ómeni cu creri de éscă, séu mai la intielesu, ómeni prosti, carii nu'si potu inchipui nici libertate, nici na-tionalitate, nici patria, nici statu, fără unitate con-fessionalie. Pre catu tempu poporul nostru va fi condamnatu, că se se uite in gur'a acelei specie de obscuranti, cointelegeré sincera si solidaritatea durabile este impossibile, este curata utopia, dorin-tia desiérta. Orice omu care simpte in peptulu seu demnitatea sa, ori-care romanu au ajunsu in pro-prietatea ideiloru, care plana astadi pe de asupra so-cietatiloru omenesci in Europ'a, se va feri a'si perde tempulu in discussiuni sterpe, cu ómeni esiti din sichastrile vécului alu cincisprediecelea. Serbii inca au facutu acésta experientia intre ei si intre croati, S'au inaltiatu ei astadi mai pre susu de obscurantismulu monastirescu? Romanii din Transilvania se inaltiasera inainte cu 25 de ani; astadi inse au recadiutu afundu, spre bucuria toturoru inemici-loru. Intre acestea conjuncturi nu pôte fi vorba de solidaritate intre densii, prin urmare nici de so-lidaritate intre romani si serbi. Dér' óre mane?

Si candu va fi acelu mane? Se speramu si se cre-demu, ca va veni si acela, ca-ci acésta atmosfera innecatiósa, ingrecata de gazuri mephitice, se va curatí mai curendu decatu ar' crede cineva, prin austru, ce are sé aduca totuodata si plóia manósa.

Buda Pesta. (Illustratiune in miniatura la balacariile Reformei). Reform'a isi batu jocu de romani si de clerurile loru, vorbindu-ne despre con-cubinatu. Totu ea vene in 19 Noembre si ne co-munica din relatiunea fisicalui capitalei ungurene urmatóriile cifre: In lun'a Octobre a. s. s'au na-scute in Pestea 806 princi de amendoue sexe. Din acestia 559 au fostu nascuti din patu legitimu; éra 247 din concubinatu, adeca din patu nelegiu-itu, copii de dele, bastardi, bitongi. In Pestea sunt prea pucini romani,

Aceasi Ref. in 20 Noembre continuandu cu publicarea processului criminal alu unui banditu, carele se da de filiu bastardu, inse legitimatu alu famosului baronu Nicolae Vesselényi (orbulu), arata intre altele, ca acesta avuse mai multi bastardi dela mai multe femei. Intre acei bastardi au fostu unulu Stefanu Versényi si una Catarina Versényi, care dupace au traitu catuva tempu in concubinatu, spoi s'au cununatu; frate cu sora, si au avutu copii. Acestu scandalu revoltatoriu esí din cercetari, din gurile martoriloru, in audiulu publicului, care se astă de facia. Mai esira, inse si alte spurcatiuni ale lui Vesselényi, commisse cu unele dame din cele mai de frunte, că si cu femei de conditioane humile. Ací ne aducem amente din anulu 1835, de candu guvernulu intentase acelu Vesselényi vreo cinci pro-cesse criminale, intre care figurase si incriminarea, ca elu ar' fi restabilitu asupra familiiloru sale iobagesci cunoscutulu Jus primae noctis, usitatu odeniora si in Germania, Francia, Polonia, adeca dreptulu proprietariului de a possede in prim'a nótpe pe tóte miresele vergure, cate se marita pe mosiile lui. Totu acilea ne veni in memoria unu altu magnatu din una tiéra, de inainte cu vreo treidieci de ani, des-pre care se scia, ca deflorase in viéti'a sa vreo siese sute de fete fetiōre; si fienduca pe unde pe-trecea acelu pasia, nu erá de locu romani, se intie-lege, ca inte fetele deflorate inca nu a fostu nici una romana.

VIEN'A. Bugetnlu Cislaitaniei. Preliminariulu acelu bugetu pe an. 1874 a esitu favorabile preste tóta asteptarea. Veniturile Cisla-

taniei suntu: 389.891,722, éra coperirea (spesele) numai 387.359,012. Prin urmare esse unu pri-sosu, la care ungureniloru li se scurge anim'a si mai altuceva. Se cuvene a observá, ca ministeriulu diu Vien'a si parlamentele au inceputu a sacrificá si pentru instructiunea publica summe, de care mai inainte, adeca pana ce avea a face si cu ungurenii, nu potea fi vorba. Bugetulu cultelor si alu in-structiunei adeca este stabilitu asiá: 13.046,388 florini ordonarie si 3 mill. 268,409 extraordinarie. Frumosu, forte frumosu, surprinditoriu.

Averea si resp. fondulu Reuniunei constă in urmatorele:	
I. 25 Obligatiuni private in pretiu fl. cr. sfanti galb. de:	3104 18 5578 ^{1/2} 920 ^{1/2}
II. in bani afatori in cassa:	819 26 2312 174
Socotiti acestia in fl. v. a. dau sum'a 12455 42.	
III. In cass'a de pastrare de aici se afla	600 fl. 10 cr. v. a.
IV. In obligatiuni de statu de	6373 , 50 " "
V. In 1 losu de Wald-stein	21 , - " "
VI. In moneta straine	10 , 50 " "
VII. Casa cumparatu cu	14660 , 38 " "
Sum'a 34120 fl. 90 cr. v. a.	

Dupa ascultarea acestor reporturi, adunarea alege conformu §-lui 7 lit. e. din statute de mem-bre in comisiunea pentru cercetarea socoteleloru anuali si lucrariloru comitetului pe dd-le: Salomi'a N. Baboianu, Maria de Pruncu si Victori'a C. Jug'a.

In legatura cu reportulu despre starea averei Reun. si in intielesulu lit. d, din § 7 alu Statutelor, se pune la desbatere proiectul resp. propunerea comitetului facuta la insarcinarea adunarii generale din anulu trecutu. Dupace comitetulu arata, ca a calculat veniturile, de care dispune Reuniunea si a aflatu, ca acésta pe langa spesele avute pana acum cu subventionarea celor trei scole de fetitie numite mai susu, mai dispune inca de unu prisosu cam de 400 fl. v. a. pe anu, face urmatória propunere: considerandu, ca dupa § 1 alu Statutelor, scopul Reuniunei este de a infinita si sustine catu se pôte mai multe scole pentru crescerea si instruirea fetiților romane si cu deo-tebire acelor serace, considerandu, ca noue romanilor din Transilvania ne lipsește cu totulu o scola secundaria de fetitie, ér' acele copile, care voru se -si insusesc o cultura mai ampla, suntu constrinse se cercetedie scole straine, unde suntu adesea espuse pericolului de a se instrainá de religiunea si limb'a materna; considerandu in fine, ca numai prin crescerea si instruirea mai rationala si mai ingrigita a sexului femeiescu se pôte redică né-mulu romanescu la deplina conscientia de sine etc. — Adunarea acésta generala se decide; a dă pe langa subventiunea acordata pana acum a clasei a IV-a de fete din Brasovu inca sum'a anuala de 400 fl. v. a. cu scopu, că cu adiutoriulu acestei noue subventiuni se se infinitiedie cu inceputul anului scol. 1874/5, séu fisnă posibilu chiaru cu inceputul sem. II. alu anului scolasticu curentu a 5-a clasa de copile la scol'a normala (primaria) de fete din Brasovu. In privint'a intocmirei acestei clase, precum si in privint'a planului de invetiamen-tu si a drepturilor Reuniunei facia de acésta clasa Reuniunea se intre in pertractare cu on. eforia a scolelor centrale romane din Brasovu, care nu este indoiéla, inca va contribui din parte-si, că acésta scola se se organisedie in modulu celu mai corespunditoriu. — Adunarea generala aprobadu motivele aduse de comitetu priimesce unanimu si cu placere propunerea resp. proiectulu acestuia in tota estinderea sa, decide prin urmare, a se trece in budgetulu cassei sum'a de 400 fl. v. a., că eroga-tiune nădua destinata a servi că subventiune pentru dotarea ifintiendei clase a 5-a de fatitie din Bra-siovu si insarcinéa pe comitetu cu executarea a-cestui decisu, resp. cu facerea celor necessaria in directiunea acésta.

Aceste obiecte seversite, comitetulu celu vechiu multumindu pentru increderea acordata -si depune mandatulu si conformu §-lui 11 propune alegerea unui comitetu nou pe urmatorii trei ani 1873/4, 1874/5, 1875/6. Dupace in sensulu §-lui 13 se comunica adunarii generale consegnarea membrelor reuniunei cu dreptu de votisare, se denumesce co-misiunea de 3 spre conducerea alegarei in persó-

Din reportulu d-nei cassieritie Maria Secareanu s'a aretat, ca fondulu Renniunei este astadi de **34,120 fl. 90 cr. v. a.**, prin urmare a crescutu facia cu anulu trecutu, candu avereia Reun. fem. rom. éra de 33,654 fl. 53 cr. cu 466 fl. 37 cr. v. a. Cass'a, ca de astadata se ivesce unu sporiu ceva mai micu, este, ca in anulu acesta ve-niturile dela baluri si din taxele membrelor au fostu mai pucine decatu de alta data, ér' pe de alta parte comitetulu a trebuitu se spesedie o suma óre-care la repararea caselor cumperate de Reuni-unie in anulu trecutu. —

nele dd-lor: Mari'a de Pruncu, Victori'a C. Jug'a si Polixena N. Popu. Facunduse biletel de votisare si scrutinanduse resulta ca membre ale comitetului nou: dd. Mari'a G. Davidu, Mari'a N. Ciurcu, Mari'a Secareanu, Haret Stanescu, Elen'a G. Ioanu, Sevasti'a Muresianu, Elen'a St. Sotiru, Polixen'a N. Popu, Victori'a C. Jug'a, Mari'a de Pruncu, Efrosin'a D. Ciofleou si Elen'a B. Baiulescu.

Comitetului acesta se constituie in presentia adunarii generale alegandusi cu unanimitate de presedinta pe d-na Mari'a G. Davidu, de cassierititia pe d-na Mari'a Secareanu si de secretaria pe Dr. I. Mesiotu.

Cu aceasta s'a incheiatu siedinti'a adunarii generale si protocolul s'a subscrisu de tota membrele presente.

Brasovu 9/21 Novembre 1873.

(Comunicat dupa protocolulu siedintiei).

Armat'a Recrutatiunea.

Tributulu sangelui pe care l'u dau poporale unui statu, ar merita ca se traga asupra si mai multu attentiunea concetationilor, prin urmare si a romanilor. „Imperiul este in midiulocul armatei,” seu: „Armat'a este imperiul.“ Acestea sentenie se audu in imperiul acesta anume ca de 25 ani incocé, multu mai desu, de catu in ori-care altu statu de pre territoriul Europei; in ce intielesu si cu ce dreptu, nu voim se ceretamu la locul acesta; destulu ca este asia. In armat'a acestui imperiu se afia — dupa inprejurari — dela 60 mii pana la 100,000 ostasi de nationalitate romanésca din marele Principatu alu Transilvaniei, din Ungari'a, din granita militaria banatica si din Bucovina. Asia dara natiunea romana da unu contingent forte considerabile la sum'a anuale a tributului de sange. Se si dea, se nu se subtraga nici unu omu sanatosu de sub servitii ostasioscu, dela exercitiul in arme. Acesta este vechiulu nostru refrenu, pe care nu vomu inceta de a lu repeti in totu tempulu si la tota ocasiunile. Amu mai adausu totu-deauna: Celu care se feresce de arme, nu scie ce face, nu are cunoescintia de omni si de natur'a loru, nu are nici simtiul demnitatiei de omu si barbatu, cumu trebuie se fia omulu si barbatulu, in fine nu scie nici ce este libertatea.

„Teori'a este frumos'a dea, se vedem cu suna in vieti'a practica. Noi se mergem la cattania,” era altii se siedzia acasa si se si védia de trebile loru.“

Cunoscemu prea bine acesta obiectivu, o cunostu si altii. In a. 1872, pe candu comitele Melchioru Lonyai era ministru presedinte si totodata alu militiei territoriale (Honved-Landwehr), informatu cu de ameruntulu despre neauditela abusuri cate se committu cu ocasiunea recrutatiunei, fiendu'i rusine de atatea blasphemati, a elaboratu unu proiectu de lege, pe care l'a si datu pe mes'a dietei. In acelu proiectu se enumera mai multe crime si delicti, care se committu la inrolamentu, si se dicta pedepse forte aspre in contra celor ce le aru committe. Asia d. e. subprefectii si adjunctii (szolgabiró, segéd etc), carii s'ar' descoperi ca vi-novati, se fia pedepsiti cu cassatiune si cu temnita rea dela 6 luni pana la 2 ani; preotii carii falsifica matriculele, facandu din Ioanu Ioanna, din Dumitru Dumitra, a. s. a., seu dandu carte de bo-tezu falsa, se fia degradati (se si perda preotia, se li se radia barba celor carii o au), se siedzia si in temnita dela 1 pana la 3 ani. De medicii si oficiari abusatori inca se fia vai de ei. Totu asia se o patia si primarii. Cu caderea lui Lonyai, acelu proiectu a remas balta pana in diu'a de astadi. Acum au inceputu a se redică erasi voci, ca acelu proiectu se se scotia la lumina, si se se prefaca in lege, pentru, precum ne spunu chiaru diariile unguresci, s'ar' potea scrie una chronica din cele mai scandalos'e despre misiile ce se facu la recrutatiune.

Din tota in se nea placutu unu articlu de fondu in diariulu militariu „Wehrzeitung“ dela Vien'a, care arata cu multa logica si consecientia, ca poporale si classile de omni, care si batu jocu de armata, isi sapă ele inosele grop'a, si isi prepara perirea. Se face apellu si catra delegatiune, ca se ingrijesca mai bine de armata, ca au ajunsu ca se nu mai aspire tenerii la rangu de oficiari, atatu dim cau's platilor mici, catu si a recelei cu care este intempinata ostasimea de catra popora, ca si cumu aceea nu ar' fi sangele si corpulu loru.

Eca, le scimu si noi acestea, si totusi dicemu romanilor: Daca si fugu domisionori de arme, se nu fugim noii; inse pentru ca se fumu soldati si mai buni, se invetiamu cu totii carte.

Fagarasiu in 24 Noembre 1873.
Domnule Redactoru!

Ca unu apendice la istoria icuvisiunii criminale asupra districtului Fagarasiu me onorezu a ve face cunoscutu, ca advocatulu Ar. Densusianu, dupa ce fu silitu o luna de dile intraga se sufere greutatea aprobatala a bastilei din Muresiu Osiorheiu, in urm'a decisiunei tribunalului supremu, se puse in 20 a I. c. pe petitor liberu si ajunsu erasi in midiuloculu nostru.

Cetatianii acestei urbe raniti pana in sufletu de acesta injusta persecutare a regimului de astadi si bene vediendu, ca advocatulu Ar. Densusianu unu sinduru au trebuitu se sufere pentru principale, convingerile si caus'a comana a tutorelor si strangiara in 23 a I. c. o serenada imposanta cu tortie si -lu beneyentara pre campulu luptei politice, dorindu-i viatia indelungata se pota si de aci inainte ca asemenea devotamentu si virtute se lupte in interesulu causei natiunali si asigurandu-lu, ca la totu momentul suntu gata cu totii se sufere impreuna cu densulu orce inchisori si terorisme pentru drepturile cei competu natiunei romane.

La acesta ovatiune luara parte chiaru si individi din celelalte natiunitati neromane, semnu invederatu, ca fructele de astadi ale constitutiunii maghiare au acritu sufletulu cetatianilor forta respectu de nationalitate.

Ba inea in districtulu nostru nemultumirea la atat'a gradu ajunsese, in catu pre tempulu arestarei advocatului Ar. Densusianu din mai multe comune alerga locuitorii cu gramad'a la cancellari'a densului se-si capete carti, ca se mérge in persona la M. Osiorheiu se lu scotá.

Ore ce cugeta regimulu maghiare la aceste? Nu cumuva acestiz suntu cu totii nesce fanatici si agitatori, nu cumuva comitu toti cetatianii cari su nemultumiti cu actele sale crima de inalta tratata! Videant consules, ca nu e poporul pentru regimul si regimulu este pentru poporu!

De altametrele proiectulu criminalu totu curge, membrii consiliului municipal in acestu geru alu ernei suntu totu pre drumu, unulu merge altulu vine dela Muresiu Osiorheiu. Vomu vedé, unde vomu ajunge si cu aceste! — Totulu radimà in prepuneri si manevre de a umili. —

Valea morii, (Chiòru) Nomb. 1873.

O intemplare „comica“ si totusi „seriosa“ in felulu seu a avutu locu in Sioncuta mare in diu'a tergului de tiéra tienntu in 14 I. c.

Din ordinulu jurisdicțiunii distriptuale — ca si totu dénuma — fura esmisi ambii comisari de securitate spre susținerea ordenei in tergu; carora li suntu spre dispusetiune si cate cativa panduri. Cam la 2 ore dupa mediodi, d-nul comisariu „celu mai betranu in etate“ si „mai teneru in oficiu“ in midiulocul drumului, intre mai multi erumpere inter strigate ca „ia furatul nu sciu cine orologiul de buzunari.“ Comica scena si totusi seriosa in felulu seu!

A fura cinea ceva dela comisariulu de securitate, carele e chiamatu a supravechia pentru cause criminale si plane orologiul de buzunari? Comieu!

In concursulu pentru ocuparea acestui postu intre altele su conditiunile: „se fia fostu soldatu spre a sci esercitiulu in arme, se fia omu in potere“ etc. inse la amplerea postului se vede a se fi strecuratu printre degete acestea conditiuni, candu s'a recomandatu de comisariu unulu in estate preste 60 ani; carele nu namai n'are baremu idea despre esercitarea in arme, d'ce e mai multu fiindu betranu si slabu, nu e in stare a caletori baremii $\frac{1}{2}$ de di pedestru, ceea ca e de lipsa unui comisariu de securitate! Vedeti ca recomandatiunii sciti face dnilor din Chioru, candu devine in vacanta ceva postu! Punetive inse man'a pe pieptu si cugetati ce faceti!

Z. — UNGARIA, Buda-Pestea. Unu scandalu din cele mai mari s'a intemplatu in siedint'a Casii de deputatilor tienuta in 20 Noembre. Punenduse la discussiune serbarea aniversariei de 25 ani trecuti dela 2 Decembrie 1848, care a fostu diu'a suirei pe tronu a Mai. Sale, 22 de deputati din stang'a extrema au protestat in contra serbariei intre cele mai invinsionate incriminari luate din trecutu; era ceea ce a fostu mai umilitoriu in acea siedintia, s'a manifestat prin actitudinea membrilor majoritatiei, carii au statu si ascultatu la injuraturi ca incremeniti, fóra ca se ia vreasculu parola. Presedintele Bitto inca veni in confusione forte compromisietoria pentru unu presedinte, pana candu se scola abia dn. Tisza, conductorul stangiei midiulocie, ca se combata pe Kossuthiani. „Reform“ din 21 Noembre observa la tota acelea scandele cu profunda rusine si dorere. Daca asemenea expectoratiuni si scene de berbani se intempla chiaru si in sinulu dietei nostre, apoi se nu ne mai miram, ca poporale Europene inca totu ne mai nascem — barbari.

Processulu maresialului Bazaine. REPORTULU

dln Generalu de Reviere.

(Urmarea partii II-a)

Andu'a intalnire a lui Régnier, cu maresialulu Bazaine. Departarea generalu Bourbaki. — Candu s'a finitul confrintis prima intre maresialulu si Régnier se incepase dejá si acesta din urma trebut se remana peste nopte in Metiu, si deasbas in diu'a urmatore potu reveni Régnier la Corny, unde a gasit, dice elu, unu telegramu dela d. de Bismark, care autorisă treptea unui generalu alu armatei de Metiu prin liniele germane. Departarea acesta inse trebuia se fia secreta, pentru aceea, dice Régnier, avu gen. de Stieble ideia de ai predá unu pasportu, menitu pentru trecerea unui din medicii luxenburgiei cu care pasportu avea se treca respectu generalu din Metiu liniele. — Jupanul Régnier reveni in 24 Sept. in campulu francesu si conferi din nou cu maresialulu Bazaine care in urm'a acesta dedu ordinu de a se chiamá maresialulu Can Robert si generalulu Bourbaki in data in cuartirulu generalu. Bazaine puse succesiye pem. Gangobert si pe gen. Bourbaki in reportu cu Régnier. Mar. Can Robert a declinat u misiunes propusa, de a merge la imperatés'a la Anglia, escusanduse cu sanatateni sdruccinata; gen. Bourbaki si-a credintu de datoria a primi acesta misiune. Bourbaki a depusu despre punctul acesta cam urmatorele: „fiindu chiamatu la maresialulu, in amu dusu idata ce amu adatu de densulu. Mar. Bazeine tocmai se plimbá in gradina cu o persoana mie cu totulu necunoscuta, eu -lu asteptam in salonu, unde Régnier si mi-a disu: „Asculta ceea ce-Ti va spune domnulu.“ Régnier -mi vorbi dupa aceea multe de totu, despre necesitatea unei paci, si ca guvernul germanu nu considera de legalu, decatul numai guvernul imperatéssei, ca armat'a din Metiu trebuisse intervina spre a mediuloci o pace cu guvernul germanu, ca unu siefu alu ei trebuisse se mérge pe langa imperatés'a, pentru de a reprezenta armat'a s. a. — Eu amu datu numai o atentiu mediocre vorbelor acestor si m'amu adresatu catra maresialulu roganulu se -mi d' de esplicitu despre ceea ce fui chiamatu a audí aci. Maresialulu mi-a aretat scriitori de ale principelui Fridericu-Carolu, cari aveau pucna insemnatate si a disu catra Régnier, ca se spuna principelui, ca densulu cere, ca armat'a se plece cu onoruri de resbelu fara a tracta pentru Metiu, care va ramane independentu de armata; elu, Bazeine, se va retrage cu armat'a sa

in Francia spre a ocupa acolo o pozitie neutrala pana la pace. Ecce sensul conversatiunei noastre de atunci!

Bourbaki a cerut apoi dela Bazaine, care a dorit sa-lu trimita pe langa imperator, unu ordinu in scrisu, care nu l-a datu in se din 24 iunie in care fui scrisu, ci din 15 Sept. Reginier spune, ca ideea acesta a venit dela elu pentru a dice elu nu era de dorit, ca departarea generalului se concordaza cu aparitiunea sa in quartirul generalu. Bourbaki a credutu, ca se va putte reintorce in curandu in Metiu, Reginier nu ia spusu, ca prusii nu o se-lu mai lasse in deret. Intrebatur de judecatoriu, ca nu a cugetat nici-o data, ca Bazaine ar fi voit sa-lu departedie din Metiu, pentru a se curetia de presinti a lui care stava in cale politicei sale, a respunsu Bourbaki: "Nu credu, ca a voit sa me depareze. Eu am fostu unu subordonatul zelosu si disciplinat. Eu credu numai, ca maresialul a voit sa profite de ocaziei pentru a incerca sa scape cumva armat a sa de durerea da fi prin fome silita a capitulat."

Precandu gen. Bourbaki pleca catra Anglia, unde ajunsu alia dela imperator, ca a fostu obiectul unei mistificatiuni din partea lui Reginier, acesta ajunse la Ferrieres. Elu se intelese cu maresialul Bazaine asiatic, ca in tempu de 6 dile, adica multu pana in 30 Sept., Reginier ei va face cunoscutu respunsul lui Bismarck; deca inse in tempu de 8 dile nu-i va da nici o nuvela, acesta va fi semnalu, ca negocitiunile n-au reesit. Bazaine nu a mai auditu nimicu de Reginier; in 29 Sept. inse sosi in Saint-Martin depesia din Ferrieres, nesubscrisa, asiatic sunatare: Primul maresialul Bazeine pentru predarea armatei care se afia innaintea Metiu-lui convenitiunile cari le va stipula d. Reginier, remanendu pe langa instructiunile primele dela d. maresialul?" Bazaine respuse intr-o scrisore adresata generalului de Stiehle, ca singurul lucru care -lu poate face, este de-a accepta o capitulatiune cu onorurile de resbelu, inse fortareatia Metiu nu poate cuprinde in convenitiune. Dece inse princ. Fridericu-Carolu ar dorii deslusiri mai multe, Bazaine e gata a trimita pe primul seu adjutante gen. Boyer spre scopulu acesta in quartirul seu generalu. — Oferirea lui Bazaine de a trimita pe gen. Boyer ramase fora respunsu. De alta parte Reginier nu mai da nici unu semn de vietia. In fine gen. Bourbaki nu trameste nicio scrisore maresialului. Negocitiunile erau deci rupte. (Va urma).

Expositiunea universala dela Vien'a.

(Urmare.)

Sectiunea Romana.

Sectiunea Romaniei se gasesc instalata in galeria Vestu a palatului expositiunei, in care ocupa unu spatiu de aproape 658 metri cubici. Se intra in ea strabatandu sectiunea persana, prin o imensa arada, ornata cu draperii de catifea rosie, cu ciucuri de aur, si care formeaza portiera. D'asupra, armele Romaniei, si titlul, indica visitatorilor sectiunea in care se gasesc. De fia-care parte a intrarii, suntu dispusi manequini imbracati, represantandu tipuri de soldati ai armatei noastre. Pe data, se prezinta vederilor noastre unu pavilion de lemn sculptat si desfacutu, continendu o mobila de receptiune, si decorata cu covorele noastre cele mai escampe.

In generalu, totul in sectiunea romana este dispusu asiatic, ca vederea imbracisarea de odata complexul galeriei, alu carui aspectu pare a atiatiata curiositatea. Intr-o parte vestimentele si costumele nationale, antiquitatile, etc., in cea alta parte, o varietate de obiecte de totu felul, unele apartinand artelor, altele industriei.

Printre aceste din urma, stofele si costumele divise in doua grupe distincte: ale barbatilor si ale femeilor, ocupu dreptatea galeriei. Diferitele bucati cari compunu fia-care din diferitele costume suntu expuse cu totul distinctu, asiatic, ca faciliteza studiul, care poate fi interesantu pentru acei visitatori straini, doritori de a cunoaste obiceurile si moravurile poporului, si cari voiesc sa caute semnele distinctive, cari potu se le faca cunoscuta originalitatea moravurilor si a caracterului. Lungile paltone ale barbatilor, cingatorele de stofa (bril-

ile) pasemantieriile, proba ca diferitele producte ale acestor stofe, tiesute cu man'a, posedu unu sigiliu de originalitate care a fostu de mai multe ori observatu de visitatori.

Costumele femeilor suntu reprezentate in asigasim modu, asiatic ca la prima vedere examinandu aceste costume cu culori vii si stralucitoare, se se poate intelege diversitatea formelor si broderielor, cari variază dupa fia-care districtu, si cari difera adesea cu totul dela satul de pe marginea Dunarii pana la inaltimele Carpatilor.

Afara de acesta, costumele poporului roman suntu reprezentate la expositiunea universala dela Vien'a, prin una ore-care numera de manequini, dispusi ici si colo, in percursoa galeriei, figurandu: unu ciobanu, unu venatoriu, unu pescariu, unu surugiu, o femeie care torce, o calugarita, etc.

In centrul sectiunii, suntu dispuse in forma de portiere doua perdele de metase, cuposite, una de metase albastra si alt'a de metase rosie; adau gundu cateva mobile de luxu, scaune, fotoliuri, amu terminat cu partea mobilei, reprezentata prin flutur Olbrich, tapetierul Altetiei Siale principelui Domnitoru.

Trebue se citam apoi, printre productiunile industriei moderne, pelariile expuse de d. Paulu Martinu, Lempart si mai multi altii.

Pelariile barbatesci, de tota forme si de tota genurile, suntu reprezentate: pelarii de metase, de postavu ... etc., facute cu unu gustu din cele mai elegante si moderne.

O alta industria, care e asemenea bine reprezentata, este acea a pieilor, atat in ceea ce concerne confectionarea, catu si pentru tabacirea si preparatiunea lor. Aceasta ultima ramura a industriei, ale carui produse suntu arangiate la stanga si aproape in centrul galeriei, pare, pana asta-di, a fi atrasu multu atentia visitatorilor. Ne este apoi permis in treptu, de a mentiona unu progresu, ca-ci trebuie sa ne aducem aminte, ca acumu 30 de ani Romanii trebuiau se aduca aceste produse din strainetate, din cauza, ca tabacarii pieilor erau desavarsiti necunoscuta.

Pielele de bou si de bivalu suntu cele mai observate, ca-ci servu nu numai la confectionarea incaltamintelor, de la si pentru hamuri, siei, cingatori, etc., dintre acestea se poate examina cateva esantionii cari n-au fostu reu puse in paralela cu ale celoru aflate nationale.

Fara a ne intinde in detalii asupra fia-care industrii particulare, care poate se se ratasizeaza la insasi productele materiilor prime, trebuu, cu tota acestea, se mentionam aci expositiunea de cisme gata, datorite fabricatiunei d-lui Brandt din Bucuresci, cisme grose, ghete elegante, acestea suntu in generalu pentru toti espozantii acestei parti, productele mai asemenea, si cari n-au parutu multu inferioare productelor francese. Cu tota acestea, amu observat, ca printre visitatorii sectiunii romane au fostu pres pucini cari se nu se opresca la vitrina fabricantului Brandt, pentru ca afara de cisme, mai are si o lunga serie de bende mici de piele a carorunire poate constitui o cismulita perfecta confectionata. Ideea este originale, si comporta, pentru a dice astafel, un tour de force de fabricatiune, pe care -lu potemu semnalata, pentru ca, pana acumu, a atiatiatu prea multu curiositatea tuturor celor ce l-au vediutu.

(Va urma).

Literariu

Protocolul sinodului archidiecesanu gr. or. din anul 1873 a esituit de sub tipariu. Este de 11 cole, formatu octavu mare, si cuprindu si budgetul archeiepscopiei gr. or. romane pre-actualu sinodale din 1 Iuliu 1873 pana in 1 Iuliu 1874, stabilitu de sinodu; regulamentul pentru esaminarea candidatilor de profesura la scolele medie si confes. gr. or. anume la gimnasiale si scolele comerciale si reale din archidiecesa; regulamentu provisoriu pentru esaminarea candidatilor de investitoribila scolele populare si capitalin confessionali din archidiecesa romana gr. or. a Ardealului si in fine regulamentu provisoriu privitor la esaminele de calificare ale candidatilor de preotia

din archidiecesa gr. or. romana din Transilvania. Se afla de vendare in tipografia archidiecesana. Pretiul unui exemplariu e 60 cr. v. a.

Nuntati diverse.

In Ungaria exista mai de multi ani una Societate, catu religioasa catholica, catu si nationale, numita a Santului Stefanu. Acea societate tine in 20 Noembre adunare generala sub presidenția comitelui Ioann Cziraki. Resultatele sale respicate in cifre, suntu nespusu de interesante. Venitul Societatii dela 1 Ianuarie pana la 20 Noemb. a fostu 60,020 fl. 56 cr. v. a. Spesele: 59.179 fl. 24 cr. v. a.

Cassarestu: 841 fl. 32 cr. v. a.

Si pe ce s-au cheltuitu acea sume? Pe tiparire de carti religiose-morale si nationale, si pe imagini (icone, chipuri) de aceeași natura. Si ce s-au facut cu acele carti? S-au inpartit in tota tiera la tinerime si la popor 59,597 exemplarie si 1441 imagini, mai totu gratis. Adeca au inceputu si in Ungaria se se dea poporului midiuloc de cultura morale si nationale gratis, sau cu preturi minime, precum se face de multa in Franchia, Anglia, Germania, Belgia, Elvetia, Italia. Din acele carti s-au tramis si la catholicii din Ploiești.

Collecte se facu de cate 60 mii florini pe anu spre a se impartii carti gratis!

In acestea momente ne vene scire positiva dela Sibiuu, ca dilele trecute se facu incercare de a sugruma si mic'a folia romanescă Transilvană, ca inse comitetul salvă onorea națiunii. —

Novissimu.

Din scirile recentissime se aude, ca P. Mironu Romanu ar fi alesu cu majoritate de episcopu alu Aradului, P. Meceanu inca capeta voturi vro cateva dieci si altii mai pucine.

Nr. 5563/v. c. 1873.

2—3

Publicatiune.

La ordinulu Domnului comite supremu, suntu convocati prin acesta membrii comitetului reprezentativ alu comitatului Turdii la conferinta pre 5-a Decembre a. c. in opidulu Turd'a, cu scopu:

1-a d'a statori conspectulu membrilor virili, rectificatru prin comissionet verificatoria;

2-a d'a face dispusetiunile necessarie in privintia nōnelor alegeri in loculu aceloru membrii alezi ai comitetului, cari au abdisu, sau au morit.

Turd'a in 17 Novembre 1873.

Vice-comitele comitatului Turdii.

Vice-comitele:

Miksa.

Cursurile

Galbini imperatrici	5 fl. 43	cr. v. a.
Napoleon	9	12
Augsburg	109	50
London	113	80
Imprumutul nationalu	63	35
Obligatiile metalice vecchi de 5%	68	45
Obligatiile purse ungare	75	50
tomesiane	73	50
transilvane	73	50
croato-slav.	75	50
Actionile bancii	964	
creditului	222	50

Redactoru responditoru

JACOBU MURESIANU.

Edițiunea: Cu tipariu lui

IOANE GÖTT si fiu HENRICU.